

Vantaan kaupunki, Perhepalvelut

Henkilökohtainen budjetointi – Avain kansalaisuuteen Vantaan työsuunnitelma

VALTAKUNNALLISEN ESR -HANKKEEN TAVOITTEET

Hankkeessa kehitetään henkilökohtaiseen budjetointiin (HB) perustuvaa sote-palvelujen järjestämismallia vuosina 2016 -2019 (1.6.2016-31.5.2019). Malli tukee asiakkaan valinnanvapauden lisääntymistä ja asiakasosallisuutta palvelujen kehittämisessä. Tavoitteena on vahvistaa asiakkaan oman elämänpolun, osallisuuden ja sosiaalisen kansalaisuuden rakentumista.

Hanketta toteutetaan käytännön asiakastyössä Hämeenlinnan, Porin, Tampereen ja Vantaan kaupungeissa sekä Kainuun ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kunnissa. Hankkeen toteuttajina ovat Metropolia- ammatti- korkeakoulu, Diakonia- ammattikorkeakoulu ja Saimaan ammattikorkeakoulu.

Hankkeessa kokeillaan Työterveyslaitoksen kehittämään Kykyviisari –mittaria palvelutarpeen arvioinnin ja vaikuttavuuden mittaamisen tukena. Hankkeeseen liitetään ammattikorkeakoulujen tuottamaa tutkimusta.

VANTAAN PILOTIN TAVOITTEET

Vantaan perhepalvelut osallistuu hankkeeseen ja on pilotoimassa henkilökohtaisen budjetoinnin mallia sosiaalipalveluissa.

Henkilökohtaista budjetointia voidaan soveltaa niille henkilöille, joiden palvelusuunnitelman laatimisen tai päivityksen yhteydessä havaitaan, etteivät

asiakkaan nykyiset palvelut ole sopivia eikä tarjolla ole asiakkaan tarpeisiin vastaavia perinteisiä palveluja tai tukitoimia. Hankkeen kohderyhminä ovat sote -palveluja tarvitsevat:

- 1) perheelliset aikuiset, jotka ovat tulleet vanhemmiksi jo nuorena (nuorten aikuisten sosiaalityö/aikuisten ja perheiden palvelutarpeen arviointi/lastensuojelu)
- 2) perheelliset aikuiset, joilla on jollakin tavalla kuormittunut elämäntilanne (perheneuvola/perhekoutsit/ lastensuojelu/)
- 3) aikuiset asiakkaat, joiden omaehtoista arkea tukemaan tarvitaan edelleen sote-palveluja, osa näistä voi olla myös jälkihuollon piirissä olevia jo aikuistuneita nuoria, joille itsenäistymistä tukeva uudenlainen HB-malli voisi soveltua erityisen hyvin (lastensuojelun jälkihuolto)

Henkilökohtaista budjetointia voidaan käyttää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisten palvelujen ja tukitoimien järjestämisessä. Henkilökohtaisen budjetin suuruuteen vaikuttaa perinteisellä tavalla järjestetyn palvelun kustannukset sekä asiakkaan palvelujen tarve. Kustannukset eivät pääsääntöisesti saa ylittää aiempia kustannuksia.

HANKKEEN TOTEUTUS JA KEHITTÄMISTOIMENPITEET

Vantaan kehitysvammahuollossa on kokeiltu henkilökohtaisen budjetoinnin toimintamallia Tiedän mitä tahdon – hankkeessa vuosina 2010-2014.

Kehitysvammahuollosta saatuja kokemuksia hyödynnetään Avain kansalaisuuteen – hankkeessa. Lisäksi asiakkaiden valinnanvapautta lisäämään on tuotettu palveluseleitä ja vuonna 2016 Vantaalle hankittiin myös PSOP –järjestelmä kehittämään palvelusetelipalveluita edelleen. Hankkeessa hyödynnetään tätä järjestelmää ja esim. saldasetelin käyttöönottoa selvitetään henkilökohtaisten budjettien yhteydessä.

Vantaan sosiaali- ja terveydenhuolto on mukana Apotti – tietojärjestelmä-hankkeessa. Apotin käyttöönotto sosiaalipalveluissa tapahtuu Vantaalla hankkeen aikana, marraskuussa 2018. Apotti on tiiviisti mukana sekä hankkeen ohjausryhmässä ja Vantaan hanketoimijat tekevät yhteistyötä HB- mallin integroimiseksi osaksi Apotti –järjestelmää.

Hankkeelle on perustettu hanketiimi. Hanketiimin tehtävänä on koordinoida, tukea ja mahdollistaa henkilökohtaisen budjetoinnin toteuttamista eri toimintayksiköiden asiakastyössä. Hanketiimi ohjeistaa ja kouluttaa työntekijöitä toimimaan yhdenmukaisella tavalla. Hanketiimin jäsenet verkottuvat myös valtakunnallisesti.

Hanketiimin jäsenet ovat toimintayksiköistä, jotka työskentelevät hankkeen kohderyhmän kanssa. Lisäksi mukana on talous- ja hallintopalveluista sekä perhepalveluista erityisasiantuntijoita. Hanketiimi voi täydentyä tarvittaessa. Talousasiantuntijoiden tukea saadaan talous- ja hallintopalveluista mm. kustannusten laskentaan ja HB- kustannusten seurantaan.

Hanketiimin jäsenet:

Green Pia, johtava sosiaalityöntekijä, lastensuojelun jälkihuolto
Juosila Marianne, erityisasiantuntija, talous- ja hallintopalvelut
Marila-Penttinen Leena, erityisasiantuntija, perhepalvelut
Pajari Pia, sosiaalityöntekijä, psykososiaaliset palvelut
Pösö Hanna, palvelupäällikkö, psykososiaaliset palvelut (hankevastuu)
Raitanen Minna, perhekoutsi, Vantaan varhaisen tuen yksikkö
Vaaltola Sanna, johtava sosiaalityöntekijä, aikuissosiaalityö/nuoret

Hanketiimi raportoi perhepalvelujen johtoryhmälle hankkeen edistymisestä. Hankesalkkua seurataan kaupunkitasoisesti ja hankkeiden edistymisestä viedään seurantatietoa kaupungin johdoryhmään tarvittaessa.

HENKILÖKOHTAISEN BUDJETOINNIN IMPLEMENTOINTI SOSIAALIHUOLLON ASIAKASTYÖHÖN VANTAALLA

Henkilökohtaisen budjetoinnin lähtökohtana ovat asiakkaan toiveet, tarpeet ja voimavarat. Henkilökohtaisessa budjetoinnissa keskeisessä osassa on asiakkaan tekemä suunnitelma, joka toimii pohjana viranomaisen kanssa tehtävälle palvelusuunnitelmalle. Asiakas kirjaa (tarvittaessa yhdessä lähipiirinsä ja työntekijöiden kanssa) omat toiveensa ja määrittelee tarvitsemansa tuen ja palvelut.

Asiakas ja työntekijä arvioivat yhdessä palvelun tai tukitoimen järjestämistapaa ja etsivät sellaisia ratkaisuja, joilla voidaan edistää esimerkiksi asiakkaan omatoimisuutta, osallisuutta, työllistymistä ja itsenäistä elämää. Asiakkaan toiveet ja palvelutarpeet kirjataan palvelusuunnitelmaan.

Jos kohderyhmään kuuluvalla perheelle haetaan palvelua, josta työntekijä ei voi suoraan itse päättää, voidaan hakemus HB:sta käsitellä sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden asiakasohjausryhmässä. Työryhmä arvioi esitettyjen palvelujen ja tukitoimien soveltuvuutta ja tarkoituksenmukaisuutta henkilökohtaiseen budjetointiin.

Kun asiasta on sovittu yhdessä asiakkaan kanssa ja tarvittavat hyväksynnät on saatu (esim. asiakasohjausryhmä), viranhaltija tekee asiasta päätöksen. Päätös tehdään määräajaksi (esim. 3-6 kk kerrallaan). Päätökseen kirjataan, millä tavoin ja milloin seuranta tapahtuu, kuitenkin vähintään kolmen kuukauden välein. Palvelutarpeen tai olosuhteiden muuttuessa palvelusuunnitelma päivitetään.

Toiminnan vaikuttavuutta seurataan hankkeen aikana Työterveyslaitoksen kehittämän Kykyviisarin avulla. Asiakas täyttää Kykyviisarin omilla tunnuksillaan (työntekijä antaa asiakkaalle oman numerokoodin) palvelutarpeen arviointivaiheessa/suunnitelman tekovaiheessa ja uudelleen suunnitelman tai asiakkuuden päättyessä. Lisäksi vaikuttavuutta seurataan asiakaskyselyllä.

Henkilökohtaisen budjetoinnin vaikutuksia arvioidaan useista näkökulmista ja useilta informanteilta tietoa kooten: vaikutukset asiakkaan tilanteeseen, asiakasprosessiin

ja asiakastyöhön sekä palveluihin. Tietoa kerätään asiakkaan henkilökohtaisen budjetin sisällöstä, käytetyistä voimavaroista (mm. työaika) ja syntyneistä kustannuksista. Kykyviisarin ja asiakastyytyväisyys-kyselyn sekä kustannustietojen perusteella arvioidaan henkilökohtaisen budjetoinnin vaikuttavuutta. Vantaan tutkimuksesta vastaa Metropolia - ammattikorkeakoulu.

Valtakunnallisen hankkeen yhtenä tavoitteena on kouluttaa vapaaehtoisia HB-avustajia asiakkaiden rinnalla kulkijoiksi. Vantaa osallistuu mahdollisuuksien mukaan tämän mallin kehittämiseen ja pyrkii yhteistyöhön alueella toimivien kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Vantaa ei kouluta omana toimintana vapaaehtoisia hankkeeseen. Sen sijaan voidaan kehittää HB-avustajamallia esim. sosiaaliohjauksen sisällä omissa palveluissa.

SEURANTA JA RAPORTOINTI

Hankkeesta raportoidaan Vantaan kaupungin omassa hankesalkku – ohjelmassa kaupungin ohjeiden mukaisesti. Tietoa hankkeesta viedään perhepalvelujen johtoryhmään ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan johtoryhmään säännöllisesti./ Hanna Pösö ja Pia Pajari.

Asiakailta kootaan hanketta varten perustiedot (ESR-lomake)./ Asiakkaan omatyöntekijä huolehtii. Kykyviisari otetaan käyttöön ja luodaan työntekijäkohtaiset sarjanumerot.

Vantaan oma lomake henkilökohtaisten budjettien seurantaan otetaan käyttöön /Asiakkaan omatyöntekijä täyttää perustiedot kunkin asiakkaan kohdalta.

Asiakkaiden henkilökohtaisista budjeteista tehdään sosiaalihuoltolain mukaiset palvelupäätökset ja asiakassuunnitelmiin kirjataan tarkkaan sisältö. / Asiakkaan omatyöntekijä huolehtii.

Talouden seuranta tehdään yksikkökohtaisissa budjeteissa. Toimintamallin tulee olla kustannustehokas./ Toimintayksikön esimies ja hanketiimi

VIESTINTÄ

Viestintä hankkeesta keskittyy sekä valtakunnallisen hankkeen viestintään, jota varten on perustettu oma verkkosivusto www.henkilokohtainenbudjetointi.fi. Lisäksi Vantaalla on sisäisessä verkossa tietoa hankkeesta ja sen etenemisestä. Kaupungin pilvipalveluun on perustettu oma työtila, jonne kootaan hankkeen asiakirjat, suunnitelmat ja ohjeistukset. Tähän työtilaan haetaan oikeudet kaikille HB:ta toteuttaville työntekijöille.

Asiakkaita tiedotetaan erikseen niissä työpisteissä, jotka pilotoivat henkilökohtaista budjetointia. Asiakasviestintään on olemassa hankkeessa sekä yhteistä materiaalia että hankkeen edetessä materiaalia voidaan laatia lisää.

Sosiaali- ja terveystoimen viestintäpäällikön kanssa suunnitellaan ulkoinen viestintä hankkeesta. Tiedote henkilökohtaisesta budjetoinnista lehdistölle laaditaan syksyllä 2017.

AIKATAULUTUS

Syyskausi 2016 on käytetty hanketiimin järjestäytymiseen ja tiedottamiseen hankkeesta perhepalvelujen sisällä. Hanketiimi on tutustunut myös Vantaan kaupungin vammaispalvelujen henkilökohtaisen budjetoinnin toimintamalliin ja case-esimerkkeihin. Vammaispalvelujen malli toimii hyvänä pohjana perhepalvelujen mallin luomisessa.

Osallistutaan valtakunnallisen hankkeen seminaareihin koko hankkeen ajan. Valtakunnallisen hankkeen koulutuspäiviä ja yhteistä suunnittelua pidetään erittäin tärkeänä. Muista kaupungeista saatavat ideat ja kokemukset auttavat oman vantaalaisen mallin kehittämisessä.

Kevätkaudella 2017 käynnistetään ensimmäiset henkilökohtaisen budjetoinnin kokeilut. Huhti- toukokuussa 2017 järjestetään Vantaalla kaksi henkilökohtaisen budjetoinnin työpajaa työntekijöille. Organisoidaan tuki hb:ta toteuttaville työntekijöille (mm. konsultaatio, asiakasohjausryhmän suositukset yms.)

Kevään 2017 aikana luodaan ohjeistukset työntekijöille hb:n toteuttamisesta Vantaan perhepalveluissa. Myös asiakkaille tehdään tietopaketti henkilökohtaisesta budjetoinnista (valtakunnallisen hankkeen materiaalit käytössä).
Kykyviisarin käyttöön perehdytään. Tutkimushanke alkaa.

Perhepalvelujen johtoryhmään viedään hankkeesta tietoa säännöllisesti, vähintään kaksi kertaa vuodessa. Hankkeen järjestämiin seminaareihin voivat osallistua myös perhepalvelujen johtoryhmän jäsenet tai muut sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan johto tai henkilöstö teemasta riippuen.